

Srđan Janković
ARAPSKI IZGOVOR SA OSNOVAMA ARAPSKOG PISMA
Svjetlost, Sarajevo, 1987.

U izdanju »Svjetlosti« iz Sarajeva pojavila se krajem 1987. godine knjiga Srđana Jankovića *Arapski izgovor sa osnovama arapskog pisma* (145 stranica). Priručnik je objavljen u ediciji Univerzitetske knjige, a namijenjen je prvenstveno studentima arapskog jezika. I sam autor, dugogodišnji profesor arapskog jezika, na Odsjeku za orijentalistiku Filozofskog fakulteta u Sarajevu, ističe kako je priručnik nastao iz potrebe da se što cjelovitije i sistematičnije prikaže fonetika arapskog jezika, jer je to područje najčešće veoma šturo predstavljeno u priručnicima arapskog jezika koji su dostupni studentima.

U uvodnom dijelu autor navodi najpoznatije, kako evropske tako i arapske, autore koji su proučavali fonetiku savremenog arapskog jezika, počev od fonetika W. H. T. Gairdnera (1925) do najnovije knjige H. Kästnera (1981). Pozivajući se na relevantnu stručnu literaturu iz područja savremene, prvenstveno arabističke fonetike i fonologije, a istovremeno polazeći i od općefonetskih i općelingvističkih postavki, autor nastoji da što pristupačnije izloži pitanja koja tretira.

Knjiga je podijeljena na pet poglavlja. U prvom poglavlju (str. 15–45) au-

tor daje određene opće napomene s namjerom da studente uvede u pitanja fonetskog i fonološkog pristupa jeziku i istovremeno objasni neophodne opće pojmove. Posebne odjeljke posvećuje govoru općenito, dvostrukoj artikulaciji jezika, usporedbi glasovnih sistema, pojmu artikulacijske baze, govornim organima, akustičkim karakteristikama glasova, identifikovanju glasova, mogućnostima njihovih opisa i klasifikacije te znakovima međunarodnog fonetskog pisma. U drugom poglavlju (str. 50–67) predstavljeni su znakovi arapskog pisma uz odgovarajuću tabelu koja sadrži transkripcijske simbole, samostalno pisana slova te odgovarajuće oznake slova s obzirom na njihov položaj u riječi kao i same nazive slova. Slijede osnovna objašnjenja vezana za problem znakova vokalizacije i neke druge specifičnosti arapskog pisma.

U trećem poglavlju (str. 69–105) predstavljen je sistem arapskih konsonanata. Pojedinačno je opisano svih 28 arapskih konsonantskih fonema. Mada pominje i druge moguće načine opisa autor se, s obzirom na didaktičku namjenu svoje knjige, prvenstveno opredijelio za načine predstavljanja glasova ustanovljene u tradicionalnoj fonetici koje

autor smatra pogodnim zbog izrazito prisutnih stražnjih konsonantskih fonema u arapskom konsonantskom sistemu.

Za svaki konsonantski fonem navedeni su i pisani pozicioni oblici odgovarajućeg grafema. Pored toga naznačene su i pojave i promjene glasova karakteristične za pojedine govorne registre, posebno u kolokvijalnom arapskom, te razlike u tipovima konsonanata ovisno o pojedinim regijama arapskog govornog područja. Autor takođe ukazuje i na postojanje ili nepostojanje mogućih odgovarajućih približnih ekvivalenata među konsonantima našeg jezika ili među konsonantima drugih poznatijih, posebno svjetskih jezika da bi se osmislilo i olakšalo savladavanje izgovora. Autor se posebno zadržava na onim konsonantima koji nemaju odgovarajuće približne ekvivalente u našem jeziku te ih je posebno teško naučiti, a to su npr. faringalni i glotalni konsonanti. S tim u vezi autor daje i odgovarajuća praktična uputstva.

Četvrto poglavlje (str. 107–123) obrađuje sistem arapskih vokala (kratkih i dugih) i mogućnosti njihovog identifikovanja u odnosu prema kardinalnim vokalima i vokalima našeg jezika. Posebnu pažnju autor posvećuje složenom problemu alofonskih varijacija vokala s obzirom na jako izražen uticaj konsonanata na realizaciju vokala u arapskom jeziku. Navodeći često stavove raznih autora, posebno kada dotiče pitanja o kojima postoji različitost mišljenja, autor istovremeno iznosi i svoj vlastiti sud o tim pitanjima.

Peto poglavlje (str. 124–145) prvenstveno je posvećeno fonotaktičkim pravilima organizacije sloga. U vezi s tim je i adaptacija onih stranih glasova za koje ne postoje približno odgovarajući ekvivalenti u arapskom jeziku, pa autor taj problem razmatra i u odnosu prema fonotaktičkoj zakonitosti sloga i prema arapskim oblicima riječi. U tom poglavlju autor se posebno zadržava na pojavi dvokonsonantske skupine u inicijalnom položaju, koja nije u skladu sa zakonitostima arapskog sloga, te objašnjava kako se ta protivrječnost razrješava u izgovoru na početku i unutar riječi. U vezi sa ovom pojavom posebno je razmotreno pitanje određenog člana kao posebnog slučaja ove izgovorne pojave. Budući da su ostale pojave prozodijske prirode općenito manje istražene i u arapskom jeziku, autor o njima daje samo uopćene napomene upućujući istovremeno čitaoca na odgovarajuću literaturu.

Budući da ovaj priručnik na vrlo pregledan i pristupačan način upoznaje čitaoca sa osnovama izgovora i pravopisa jednog manje poznatog jezika, on vrlo korisno može poslužiti ne samo studentima arapskog jezika, kojima je prvenstveno namijenjen, nego i svima onima koji se šire zanimaju za jezička pitanja uopće, posebno za pitanja fonetike.

*Almasa DEFTERDAREVIC-
-MURADBEGOVIC*